

امکان بالقوه و بالفعل خط پارسی باستان

زبان پارسی در نگاره های کتیبه های پارسی باستان از ۳۶ علایم آوا نگاری یا الفبا (۳۳ همخوان و ۳ واکه) استفاده کرده است که این تعداد آوا با توجه به نویسه های زبان همپای یا زبان اوستا (۳۷ نویسه برای همخوان و ۱۷ واکه) بسیار کم بوده مشخصا با این تعریف، ناهمگونی و نارسایی های زبانی زیادی بین زبان پارسی باستان و زبان اوستا ایجاد خواهد شد.

برای مثال؛ هنگام گزارش واژگان اوستایی به زبان پارسی باستان (و یا بالعکس)، در این دو زبان باید نویسه جدیدی تولید می شد که این افزایش تولید آوا در هیچ یک از این دو زبان صورت نگرفته است.

تعداد کتیبه های زبان پارسی باستان که به دست ما رسیده است هم اندک است و هم اینکه بیشتر واژگان آنها تکراری است و حتی خود اوستای امروزی، یک چهارم اوستای دوره ساسانی نیست و لذا انتظار می رود که دست کم زبان پارسی باستان نویسه های بیشتری داشته باشد.

حرف نویسی خط زبان پارسی باستان به صورت هجایی تقطیع می گردد یعنی هنگام نوشتن همخوانها، کنار هر واج یک واکه نیز قرار دارد (مثل ...) ku, vi در واقع در کنار همخوانها (یا Consonant در لاتین: آوا Con + sonāns, sonāre هم یا با هم) باید یک واکه نیز تلفظ گردد.

از اینرو تعریف همخوان، از مقاربت یک واج با یک واکه بدست می آید حتی اگر واکه همخوان در خط زبانها منعکس نگردد. زبان پارسی باستان جزو معدود زبانهایی است که در همخوانهای خود، واکه آنها را نیز نشان داده است. همین نکته باعث شده است که زبان پارسی بعنوان یک زبان هجایی معرفی گردد.

اما زبان پارسی باستان، زبان هجایی نیست بلکه در خط خود همه همخوانها را نشان داده است چنانکه در آوانویسی، واکه های همخوان نوشته نمی شوند و از این جهت در این زبان برای خوانش درست و شفاف سازی همخوانها، واکه همراه واج نیز نگارش شده است.

و به همین دلیل انتظار می رفت که زبان پارسی باستان نویسه های بیشتری داشته باشد چون زبان پارسی باستان تنها سه واکه α , i , u را داشته است و این امکان وجود داشته است که این سه واکه، با همه همخوانهای زبان پارسی باستان همنشین گردند. یعنی در امکان بالفعل، سه واکه زبان پارسی باستان تنها ۳۶ بار، با ۲۲ همخوان همنشین شده اند اما در امکان بالقوه، همنشینی سه واکه پارسی باستان با ۲۲ همخوان در ۶۶ مورد نیز

امکان پذیر بوده است که مسلماً این نشانه های آوایی بخاطر کمی مدارک بدست ما نرسیده است.

vow	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
امکان بالفعل الفبای زبان پارسی باستان																						
α	ya	ba	pa	fa	va	ma	na	ra	la	da	ta	ša	ja	θa	ca	ça	sa	za	ha	ga	ka	xa
i					vi	mi				di			ji									
u						mu	nu	ru		du	tu										gu	ku
امکان بالقوه الفبای زبان پارسی باستان																						
α	ya	ba	pa	fa	va	ma	na	ra	la	da	ta	ša	ja	θa	ca	ça	sa	za	ha	ga	ka	xa
i	yi	bi	pi	fi	vi	mi	ni	ri	li	di	ti	ši	ji	θi	ci	çi	si	zi	hi	gi	ki	xi
u	yu	bu	pu	fu	vu	mu	nu	ru	lu	du	tu	ša	ju	θu	cu	çu	su	zu	hu	gu	ku	xu